

Multatuli Museum Nieuwsbrief

Korsjespoortsteeg 20

info@multatuli-museum.nl

1015 AR Amsterdam

multatuli-museum.nl

T 020-638 1938

multatuli-online.nl

Mei 2025

Beste Multatuliaan,

In deze eerste nieuwsbrief van 2025 zullen wij onder andere aandacht besteden aan de op 8 maart jongstleden gehouden Algemene Ledenvergadering (ALV). Ook langs deze weg brengen wij u op de hoogte van het feit dat onze conservator Esther Verschuieren ons per 1 februari 2025 heeft verlaten. Hierover vindt u enige nadere toelichting in het jaarverslag over 2024 van het Multatuli Huis en het Genootschap (zie de website). Het bestuur heeft besloten geen nieuwe conservator meer aan te nemen aangezien het museum hoogstwaarschijnlijk niet voldoende in staat is de daarvoor benodigde jaarlijkse financiële middelen bij elkaar te krijgen. Een en ander betekent voor dit jaar maar ook reeds in het afgelopen jaar dat de rol van bestuur en vrijwilligers nog belangrijker is geworden voor het draaiend houden van het museum. Zeer verheugend is het dan ook dat het bestuur er in de afgelopen twaalf maanden in is geslaagd elf nieuwe vrijwilligers aan te trekken. Daarmee is het totale vrijwilligersbestand nu op 26 gekomen.

Uit deze vrijwilligers is een Museumcommissie voortgekomen die voortvarend aan de slag is gegaan de inrichting van het museum te verbeteren teneinde de rondleidingen aantrekkelijker te maken voor bezoekers. Naast de verbeteringen in de vaste collectie van het museum, heeft de Museumcommissie zich eveneens tot doel gesteld jaarlijks een tijdelijke tentoonstelling te organiseren. Ook het bestuur zal daarbij een actieve rol gaan spelen.

Het is daarom ook verheugend te kunnen meedelen dat Prof. Dr. Jacqueline Bel, hoogleraar moderne Nederlandse Letterkunde (Multatuli-leerstoel) bereid is gevonden ons bestuur te komen versterken. Zij is op de ALV van 8 maart bij acclamatie verkozen tot bestuurslid van het Multatuli Genootschap. Tevens is zij voornemens om in 2026 de voorzittershamer over te nemen van onze huidige voorzitter Elsbeth Etty.

Het ledental van het Genootschap daalde in 2024 slechts in geringe mate wegens overlijden en opzeggingen, waartegenover er zich ook weer 15 nieuwe leden hebben aangemeld. Eind 2024 telde het Genootschap 405 leden (2023: 414). Het aantal museumbezoekers in 2024 handhaafde zich op het bereikte niveau in 2023, terwijl het aantal scholieren middels aanmeldingen van scholen meer dan verdubbelde. Bij ongewijzigde entreprijzen namen de

entreegelden in 2024 toe met ruim 22%. Daarentegen daalden de verkopen in de museumwinkel met 11%.

Na reeds voor ons te hebben opgetreden in 2023, werd ook onze ALV van 8 maart opgeluisterd door het traditionele Javaanse Angklung Orkest Melodi Bambu. De angklung is een van de oudste instrumenten uit Indonesië (reeds bekend in de 13de eeuw) en bestaat uit gestemde bamboekokers die zich in een frame bevinden. Elk instrument is met de hand gestemd en brengt 1 toon voort, maar dit orkest hanteerde ook meerdere rekken dus meerdere tonen bediend door dezelfde persoon.

Als gast op de ALV was Niels Mathijssen uitgenodigd. Niels is werkzaam bij het NIOD en is als promovendus-onderzoeker verbonden aan de Rijksuniversiteit Groningen. Hij is de auteur van de nog niet voltooide biografie van Poncke Princen, de Indonesische mensenrechtenactivist van Nederlandse afkomst die als dienstplichtig soldaat overliep naar de Indonesische kant tijdens de Eerste Politionele Actie. Niels werd geïnterviewd over de persoon Poncke Princen door bestuurslid Dik van der Meulen.

Met vriendelijke groet,

Het bestuur van het Multatuli Genootschap

Agenda

Symposium Multatuli Internationaal

Op woensdag 18 juni 2025 vindt het symposium **Multatuli**

Internationaal plaats op de VU in Amsterdam.

Multatuli's bekendste werk *Max Havelaar* is inmiddels in **meer dan 40 talen vertaald**.

Niet alleen in het Duits, Engels, Frans, Spaans en Russisch, maar ook in het Koreaans, waar het boek in korte tijd meermaals werd herdrukt. En nog steeds verschijnen er nieuwe vertalingen. Dit jaar zag de eerste Afrikaanse vertaling het licht, in 2022 verscheen een nieuwe Engelse en in 2023 een nieuwe Russische vertaling. Hoe werden deze ontvangen? In hoeverre wijken ze af van het origineel?

Het symposium draait niet alleen om de **vertalingen** van Multatuli's meesterwerk *Max Havelaar*, maar belicht ook de **receptie van zijn werk in het buitenland**. Ook wordt er ingegaan op **uiteenlopende buitenlandse auteurs en denkers** waar Multatuli zich door liet inspireren en die een grote of minder grote rol spelen in zijn werk. Zo komen alleen al in *Max Havelaar* verwijzingen voor naar Cervantes, Hugo, Goethe en Rousseau.

Meedoen?

Tijdens het symposium op 18 juni wordt ingegaan op deze kwesties en meer. **Lezingen van max. 20 minuten** over een van deze onderwerpen zijn welkom (lezingen via Zoom-verbinding óók mogelijk en welkom). Voorstellen voor een bijdrage graag **vóór 1 mei insturen** naar l.h.bosch@student.vu.nl. Net

als bij de vorige editie (Multatuli en het dierenrijk) worden bewerkingen van de lezingen gepubliceerd in het **Jaarboek Multatuli**.

Het symposium wordt georganiseerd door **Jacqueline Bel**, hoogleraar Moderne Nederlandse letterkunde (Multatuli-leerstoel) aan de Vrije Universiteit, in samenwerking met het **Multatuli Genootschap**.

Datum 18 juni 2025

Tijd 10:00-17:00 uur

Locatie Nieuwe Universiteitsgebouw (ruimte 5A57), Boelelaan 1111 in Amsterdam

Novemberlezing 2025 Multatuli Genootschap

De Novemberlezing van het genootschap zal dit jaar plaatsvinden op 8 november 2025.

In gesprek met Niels Mathijssen

Op 8 maart werd Niels Mathijssen door Dik van der Meulen geïnterviewd, tijdens de voorjaarsbijeenkomst van het Multatuli Genootschap. Mathijssen werkt aan een biografie van Nederlands bekendste deserteur, Poncke Princen. Princen kwam in 1946 als dienstplichtig soldaat in

Nederlands-Indië terecht en liep twee jaar later naar de Indonesische vrijheidsstrijders over. Na de onafhankelijkheid zou hij voor de mensenrechten te gaan strijden in zijn nieuwe thuisland.

Voor zijn boek over het leven van Princen is Mathijssen verbonden aan het NIOD. Daarnaast schrijft hij voor *De Groene Amsterdammer* over onderwerpen die nauw verbonden zijn met zijn onderzoeksobject: het koloniale verleden van Nederland, de slavernij en de onafhankelijkheidsstrijd van Indonesië. Het gesprek ging hier vanzelfsprekend ook over, maar het leven van Princen stond centraal.

Tijdens zijn onderzoek was het Mathijssen opgevallen dat je mensen van pakweg boven de vijftig niet hoefde uit te leggen wie Princen was. Tot aan zijn dood in 2002 was hij veelvuldig in het nieuws: iedere keer dat hij van plan was een bezoek te brengen aan Nederland, kwamen de toen nog talrijke Indië-veteranen in opstand, onder leiding van Prosper Ego van het Oud-strijders Legioen. Voor de leden van het Multatuli Genootschap was het uiteraard niet nodig om uit te leggen wie Princen was, maar gelukkig wist Mathijssen er veel aan toe te voegen.

Tijdens het gesprek kwamen Princens mogelijke of vermoedelijk drijfveren uitvoerig aan de orde. Was het uit louter idealisme dat hij de wapens opnam tegen de Nederlandse troepen? Een moeilijke kwestie, omdat de voornaamste getuige hiervan Princen zelf is geweest, die tijdens zijn leven vaak is geïnterviewd en bovendien zijn memoires in druk heeft laten verschijnen – en herinneringen zijn, zoals elke biograaf weet, een onmisbare

maar tegelijk ook onbetrouwbare bron. Vast staat hoe dan ook dat Poncke Princen zich na de Indonesische onafhankelijkheid als mensenrechtenactivist manifesteerde, waarvoor hij jarenlang in de gevangenis zou belanden.

Mathijssen maakte duidelijk dat hij niet alleen over Princen zelf wilde schrijven, maar ook over de reacties van diens voormalige strijdmakkers, zowel aan Indonesische als Nederlandse zijde. Over dat laatste kon ook de vragensteller nog iets opmerken: ook zijn vader was als dienstplichtig soldaat in 1946 naar Indië gegaan, waarover hij uitvoerig had verteld. Hij had veel begrip voor Princen gehad, al had hij nooit de aanvechting om in diens voetsporen te treden. Overigens kon de interviewer uit zijn eigen (al even onbetrouwbare) herinneringen putten om iets over Poncke Princen te vertellen: hij had hem in 1986 in Jakarta ontmoet, bij welke gelegenheid ze in gezelschap van Du Perron-biograaf Kees Snoek een bezoek brachten aan de schrijver Pramoedya Ananta Toer.

Eén ding stond vast: de biograaf moet haast maken om mensen te ontmoeten met herinneringen aan Poncke Princen. De laatste nog levende veteranen zijn nu honderd of ouder en ook het aantal naoorlogse bekenden van Princen, meest woonachtig in Indonesië, neemt snel af. En dat het schrijven van zijn biografie een complexe zaak zal zijn, werd tijdens de bijeenkomst al even duidelijk. Gelukkig wist Mathijssen alle aanwezigen ervan te overtuigen dat hem dit wel was toevertrouwd.

'Ik ben makelaar in taal...' De uitreiking van de Woutertje Pieterse Prijs 2025

Op 12 april 2025 werd de 38e Woutertje Pieterseprijs, de prijs voor het beste oorspronkelijke jeugdboek uit 2024, tijdens een uitzending van de 'Kindertaalstaat' uitgereikt in het Literatuurmuseum in Den Haag. Presentator Frits Spits, die voor de gelegenheid werd geassisteerd door twee zeer jeugdige mede-presentatoren, roemde Multatuli aan wie de prijs zijn naam te danken heeft. Na de aankondiging meldde hij: 'Dit alles in de aanwezigheid van het borstbeeld van de bedenker van Woutertje Pieterse, de onsterfelijk geworden Multatuli. Ik hoor hem in mijn oor fluisteren: "Ik ben makelaar in taal en woon nu even in het Literatuurmuseum."' "

De zes genomineerden werden tijdens de uitzending geïnterviewd waarna een bevoegde jury-voorzitter Rik van de Westelaken het boek *Oever* van Ludwig Volbeda aanwees als winnaar. 'Teun zonder H' liet het 'Roverslied' van Wouter horen en aan het eind van de uitzending onthulde Frits Spits dat de zes genomineerden als extra cadeau van het Multatuli Genootschap een gratis lidmaatschap voor vijf jaar kregen aangeboden.

Zoals bekend schreef Multatuli de geschiedenis van Woutertje Pieterse in afleveringen die verschenen in de *Ideën* (tussen Idee 361 en 1282). Het boek werd pas na zijn dood in 1890 door zijn weduwe Mimi Hamminck Schepel apart als roman uitgegeven.

De overige genomineerden waren David Vlietstra (*De lijst van Violet Sopjes*), Ted van Lieshout (*Ommouw me*), Enne Koens (*Vandaag komen we niet meer thuis*), Benny

Lindelauf (*De vrouw en zijn hoofd*) en Betty Wedstra (*Dichterbij de seizoenen*).

Hoog bezoek

Op 25 maart van dit jaar bezocht de Filipijnse Ambassadeur, Eduardo Malaya, het Multatuli-Museum, met leden van de Ambassade: Ton Lutter, Chapter Commander van het Haagse Chapter van de Order of the Knights of Rizal, en Professor Ambeth Ocampo, die vele tientallen publicaties over Rizal op zijn naam heeft. Van onze kant waren Willem van Duin, Teun van Os, Klaas Schoenmaker, Jurjen Pen, als verrassing, Jeanette Go aanwezig. Jeanette is vrijwilliger en Filipijns.

De Filipijnse belangstelling voor het museum komt niet uit de lucht vallen. Nederland en de Filipijnen zijn met elkaar verbonden. We deelden een Koning, Philips de Tweede en hebben sinds 74 jaar officiële banden. Daarbij bestaat de bemanning van Nederlandse schepen al vele jaren uit Filipinoos. Nog belangrijker: de nationale held van de Filipijnen is Jose Rizal. Hij leefde van 1861 tot 1896. De Filipijnen waren toen gekoloniseerd door

Spanje. Rizal publiceerde 2 revolutionaire boeken: Noli me tangere en El Filibusterismo. De Spanjaarden veroordeelden hem ter dood. Op reis in Europa schreef hij aan een Duitse vriend en hoogleraar en vermeldde dat hij de Max Havelaar van Multatuli had gelezen en dat het interessant was en dat het zonder twijfel superieur was aan zijn eigen boeken. Dat verklaart de Filipijnse belangstelling voor Multatuli. Multatuli was overigens niet bekend met Rizal en zijn werken.

Het was een geanimeerd bezoek, met uiteraard een rondleiding. Afgesproken is het contact voort te zetten. En er zijn plannen voor een Engelstalige publicatie over Riza en Multatuli die volgend jaar uit zou kunnen komen ter gelegenheid van het 75 jarig contact tussen de beide landen.

Noli me Tangere en El Filibusterismo zijn vertaald en in het Nederlands verkrijgbaar. Het zijn zeer lezenswaardige boeken: vlammeende betogen tegen de Spaanse overheersing

Wist u dat?

De vijfde druk van de Max Havelaar verscheen in 1881 bij Uitgevers-

Maatschappij 'Elsevier'. Alle exemplaren hebben dezelfde omslag (zie foto), maar in verschillende kleuren.

Wij proberen te achterhalen welke kleuren zijn gebruikt. Het museum bezit exemplaren in de volgende kleuren: ivoor, rood, blauw, lichtbruin en donkerbruin, groen en grasgroen. Heeft u een exemplaar in een andere kleur? Stuur dan een foto naar info@multatuli-museum.nl. Bij voorbaat hartelijk dank!

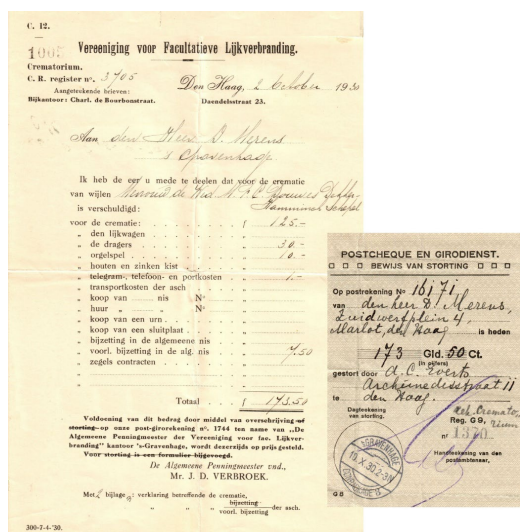

Uit het Multatuli Museum

Kosten crematie Mimi Hamminck Schepel

Mimi Hamminck Schepel, Multatuli's tweede echtgenote, overleed op 25 september 1930. Zij had te kennen gegeven dat zij net als haar echtgenoot gecremeerd wilde worden. De crematie werd geregeld door haar vriendin Toos Everts en haar neef Dirk Merens. Naar aanleiding van een aanvraag voor verassing stuurde de Vereniging voor Facultatieve Lijkverbranding op 27 september een lijst met de geldende tarieven. Voor leden was de prijs van verassing 65 gulden, voor niet-leden 125 gulden. De crematie vond plaats op 29 september te Westerfeld. De totale

kosten kwamen op 173 gulden 50. Bovenop de 125 gulden kwamen nog 30 gulden voor de dragers, 10 gulden voor het orgelspel, 1 gulden voor telegram-, telefoon- en portokosten en 7 gulden voor voorlopige bijzetting in de nis. De factuur werd op 2 oktober verstuurd. Op 10 oktober stortte Toos het bedrag op de rekening van Dirk, aan wie de factuur geadresseerd was.

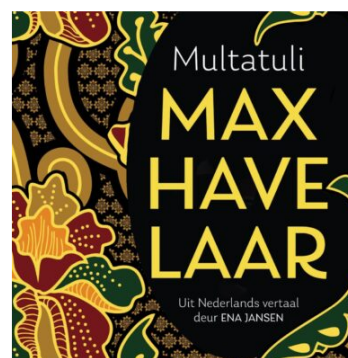
Nieuwe boeken

Max Havelaar vertaald in het Afrikaans

De Max Havelaar is door Ena Janssen uit het Nederlands vertaald in het Afrikaans, de eerste vertaling in deze taal. In Voertaal valt er een uitgebreid artikel te lezen over deze vertaling, in het Afrikaans weliswaar maar dat blijkt best te doen.

(Zie <https://voertaal.nu/multatuli-se-grote-max-havelaar-nou-afrikaans-danksy-ena-janssen-se-vertaling/>)

'n Durende topstuk van die Nederlandse verhaalkuns is nou deel van die Afrikaanse letterkunde, danksy Ena Janssen se soepel vertaling van Multatuli se grootste werk. Sy het oor haar vertaling van die *Max Havelaar of die koffievellings van die Nederlandse Handelsmaatskappy* (Protea Boekhuis, 2025) met Willem de Vries gesels.

Nieuw in het museum

De museumwinkel heeft een facelift ondergaan. Een en ander heeft het museum te danken aan Henk Tromp die de middelen hiervoor leverde en een en ander ook zelf in elkaar heeft gezet. Het resultaat is oogstrelend. Kijkt u zelf:

Wilt u meer weten over

Multatuli?

Bezoek de website Multatuli.Online.

Deze website bevat een schat aan informatie over Multatuli, zijn leven, zijn boeken, zijn tijdgenoten, enz.

Uitgelicht: Multatuli's brieven. Deze afdeling bevat brieven die Multatuli schreef aan personen en instellingen. Ook de brieven die hij ontving zijn hier te lezen en brieven die óver hem geschreven zijn. Deze brieven zijn oorspronkelijk verschenen in Multatuli's *Volledige Werken* in de delen 8 t/m 25. Toegevoegd

zijn een groot aantal nagekomen brieven die teruggevonden zijn na het verschijnen van de laatste delen van de *Volledige Werken* in 1995.

Lid worden van het Multatuli Genootschap?

Als lid ontvangt u het jaarboek *Over Multatuli* en heeft u gratis toegang tot het Multatuli Museum. In het voorjaar vindt de jaarvergadering plaats, met na de pauze lezingen door interessante gasten. In het najaar is er een tweede bijeenkomst, ook met lezingen (zie de agenda van deze nieuwsbrief.) Het lidmaatschap bedraagt slechts € 35,- per jaar. Bij interesse of voor meer informatie kunt u een e-mail sturen naar:

info@multatuli-museum.nl

